

El cronista de barri

Jaume Fabre

Article publicat a "El Periódico"

Hi ha escriptors que fabulen les seves novel·les en un territori concret: Juan Marsé, en una zona indefinida entre la Salut, el Carmel i el Guinardó; William Faulkner, en l'imaginari comtat meridional de Yoknapatawpha, i Francisco Candel, a l'altre costat de Montjuïc, als barris de l'antiga Marina de Sants, especialment el Port i el gairebé extint Can Tunis.

El sant de la mare Margarida (Llibres del Segle) és una novel·la curta amb la qual el veterà Paco Candel (Casas Altas, València, 1925) torna a la seva geografia. La història del militant republicà que salva les monges de l'asil del Port té ingredients que el seu autor maneja amb destresa. Com l'escena en què les monges, refugiades a la clínica del Remei barcelonina, fingeixen que saben ballar per fer front a la denúncia que provocaria que les detinguessin si els milicians de la FAI descobrissin la superxeria. L'impossible amor entre el republicà i la superiora, la mare Margarida, és el canemàs en què Candel va teixint personatges i situacions d'un món que va ser i que no coneixeríem si no fos per ell.

Als 45 anys del primer llibre, *Hay una juventud que aguarda*, Candel encara viu al mateix barri del Port on va arribar de petit. Ha vist morir els escenaris de les seves millors novel·les: les Casas Baratas de Donde la ciudad cambia su nombre i el Montjuïc barraquista d'*Han matado un hombre, han roto un paisaje*. Si el Grúa, el protagonista inoblidable d'aquesta obra, ressuscités, no reconeixeria aquell miserable suburbi. "Ha canviat moltíssim tot; no hi ha rastre de les platges i gairebé no queden vestigis de Can Tunis, però encara es poden recórrer llocs que estan gairebé igual, la Colònia Santiveri, el Camí de l'Esparver que porta al Fossar de la Pedrera...", filosofa Candel, la mateixa barba blanca de sempre, més prim i sempre amb un llibre a punt de publicar. A l'abril apareixerà *Els altres catalans del segle XXI*, un títol que reprèn el de la seva obra més cèlebre, *Els altres catalans* (1964), per descriure com els va als que arriben avui a Catalunya des de lluny. Aquesta vegada Candel l'ha escrit en col·laboració amb un altre autor, Josep Maria Cuenca.

Candel contempla el passat amb benevolència. Va obtenir la fama, però no sense escàndols. Va ser denunciat per *Donde la ciudad cambia su nombre*; censurat pel franquisme, que va prohibir *Ser obrero no es ninguna ganga*, i menyspreat per alguns crítics. No enyora els seus temps de senador ni de regidor de l'Hospitalet, que li van inspirar dos llibres, *Un charnego en el Senado* i *Un ayuntamiento llamado Ellos*. "Un s'ha d'adaptar a tot. El que m'ha agradat sempre és escriure, encara que últimament m'he tornat mandrós", confessa. Als 75 anys s'ho pot permetre. Cada vegada treballa més a casa i menys al seu petit despatx gairebé a tocar del barri del Polvorí, on guarda els àlbums de dibuix --"jo volia pintar, però ja se sap"-- i les novel·les del seu admirat Pío Baroja.

Amb gairebé 60 llibres publicats, Candel està particularment content d'haver tornat a la novel·la amb *El sant de la mare Margarida*. Aprofita el mateix paisatge de les anteriors, però on hi havia cruïra ara hi ha tendresa. El setial on la mare Margarida situa el seu salvador i pretendent el dia del seu sant per celebrar una missa solemne a l'asil és una manera d'enfocar amb ironia la terrible postguerra. Els anys han suavitzat l'òptica amb què Candel contempla aquells suburbis on es va criar i es va fer escriptor el joglar de Casa Antúnez, com el va qualificar el setmanari *Signo* el 1964, quan encara no havia fet els 40 anys, estava a punt d'aparèixer *Els altres catalans* --17 edicions i una fita sociològica-- i ja era un referent per als que creien que existia una Barcelona diferent de la ciutat de fires i congressos.